

Sağlık Hizmetlerinde Sıklıkla Karşılaşılan bir Şikayet Konusu: "Görevi İhmal"

Ibrahim BAŞAĞAOĞLU¹

ÖZET

Bu yazıda, sağlık hizmetlerinde sıklıkla karşılaşılan şikayet konusu, "Görevi İhmal" ele alınmış, suçun tanımı verilerek maddi ve manevi unsurları belirtilmiş, Türk Ceza Kanunu, Devlet Memurları Yasası ve Tıbbi Deontoloji Nizamnamesinde yer alan konuyla ilgili maddeler gösterilerek örnekler verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Görevi ihmal

SUMMARY

A SUBJECT OF COMPLAINT FREQUENTLY ATTESTED IN HEALTH SERVICES: "NEGLIGENCE"

In this article a subject of complaint frequently attested in health services, "Negligence", is taken up and firstly the subject is clearly defined, its physical and moral elements are enumerated with care. Next, the related articles in The Turkish Penal Code, The Legal Regulation of the government officials and The Medical Deontology Regulation are put forward and some typical examples are given.

Key Words: Negligence

Hemen hemen her gün herhangi bir televizyon kanalı ya da yazılı basında, doktorların veya diğer sağlık personelinin ihmal ederek sebep oldukları sakatlıktan ölüme kadar uzanan değişik haber ve yazılarla karşılaşırız.

Güncelliğini her zaman koruyan bu konu sağlıkla ilgili Adli mahiyette olan şikayetler arasında daima ilk sıralarda yer almaktadır. Nitekim 1988'de İstanbul'da yapılan bir doktora tezinde 1983-1987 yılları arası Adli mahiyette olan 200 şikayetin 137'si (% 69) "Görevi İhmal" suçunu oluşturmaktadır (1).

Bu yazıdaki amacımız "Görevi İhmal" suçunun tanımını vermek, maddi ve manevi unsurlarını belirtmek, Türk Ceza Kanunu, Devlet Memurları Yasası ve Tıbbi Deontoloji Nizamnamesinde konuyla ilgili maddeleri bir araya getirmektir.

GÖREVİ İHMAL

Tanım: Kanunun emrinin kasden yerine getirilmemesidir. Memurluk görevinin ihmali, memurun görevini yapmaması veya geç yapmasıdır.

Suçun Maddi Unsuru

Görevi ihmal suçu iki suretle oluşur.

1. Memuriyet görevini savsamak, yani ihmal etmek veya geciktirerek yapmak.
2. Üst'ün (amirinin) kanuna göre verdiği buyrukları (emirleri) yapmaktır.

Görevi ihmal suçunun faili ancak "memur" olabilir. Konumuz açısından ele aldığımızda memur olarak bir kurumda çalışan doktorlar, diş tabipleri, eczacı, veteriner hekim, biyolog, psikolog, fizyoterapist, sosyal hizmet uzmanı, ebe, hemşire, sağlık memuru, diyetisyen, tıp teknolojisi, sağlık mühendisi, sağlık fizikçisi, sağlık savaş memuru, hayvan sağlık memuru ve benzeri sağlık personeli yukarıdaki unsurlardan birini içine alan bir eylem yaparsa bu suçu işlemiş olur.

Suçun Manevi Unsuru

Kasittir. Yani, memur olarak çalışan sağlık personeli görevini kasden yani "isteyerek ve davranışının bilincinde olarak" bu suçu işlemiş olması lazımdır.

¹ Dr., İ.Ü.Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Nükleer Tıp Anabilim Dalı, İSTANBUL

Görevi ihmal suçunu işleyen ve memur olarak görevli bir sağlık personeli Türk Ceza Kanununun 230. maddesine göre cezalandırılır. Buna göre:

TCK Madde 230-^{*} Hangi nedenle olursa olsun memuriyet görevini yapmaktan savaşa ve gecikme gösteren veya üstünün yasaya göre verdiği buyrukları geçerli bir neden olmadan yapmayan memur üç aydan bir yıla kadar hapis ve bin liradan beş bin liraya kadar ağır para cezası ile cezalandırılır.

Bu savaşa ve gecikmeden veya üstünün yasal buyruklarını yapmamış olmaktan devletçe bir zarar meydana gelmişse, derecesine göre altı aydan üç yıla kadar hapis cezası ile birlikte süreli veya temelli olarak memuriyetten yoksun kalma cezası da hükümlüdür.

Her iki durumda memurun vazifesini geciktirmesinden veya verilen buyruğu yapmamasından kişiler herhangi bir zarara uğramışsa bu zarar ayrıca ödetilir (2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10).

Suçu bildirmede ihmal ile ilgili TCK maddesi:

Madde 125: A/a - Verilen emir ve görevlerin tam zamanında yapılmasında, görev mahallinde kurumlarca belirlenen usul ve esasların yerine getirilmesinde, görevle ilgili resmi belge, araç ve gereçlerin korunması, kullanılması ve bakımında kayıtsızlık göstermek veya düzensiz davranmak.

f Görevine veya iş sahiplerine karşı kayıtsızlık göstermek veya ilgisiz kalmak.

B/j Verilen emirlere itiraz etmek.

D/n Verilen görev ve emirleri kasten yapmamak (12)

Tıbbi Deontoloji Nizamnamesindeki İlgili Maddeler

Madde: 2- Tabib ve dış tabibinin başta gelen vazifesi, insan sağlığına, hayatına ve şahsiyetine ihtimam ve hürmet göstermektir.

Tabib ve dış tabibi, hastanın cinsiyeti, ırkı, milliyeti, dini ve mezhebi, ahlaki düşünceleri, karakter ve şahsiyeti, içtimai seviyesi mevkii ve siyasi kanaati ne olursa olsun, muayene ve tedavi hususunda azami dikkat ve ihtimamı göstermekle mükelleftir.

Madde: 6- Tabib ve dış tabibi, sanat ve mesleğini icra ederken hiç bir tesir ve nüfuza kapılmaksızın, vicdani ve mesleki kanaatine göre hareket eder.

Tabib ve dış tabibi, tatbik edeceği tedaviyi tayinde serbesttir.

Madde: 7- Tabib ve dış tabib, sanat ve mesleğinin icrası dışında dahi olsa, meslek ahlak adabı ile telif edilemeyen hareketlerden kaçınır.

Madde: 14- Tabib ve dış tabibi, hastanın vaziyetinin icap ettirdiği sıhhi ihtimamı gösterir. Hastanın hayatını kurtarmak ve sıhhatini korumak mümkün olmadığı takdirde dahi, ıstırabını azaltmaya veya dindirmeye çalışmakla mükelleftir.

Madde: 18- Tabib ve dış tabibi, acil yardım, resmi veya insani vazifelerin ifası halleri hariç olmak üzere mesleki veya şahsi sebeplerle hastaya bakmayı reddedebilir.

Madde: 19- Tabib ve dış tabibi mesleki veya şahsi sebeplerle tedaviyi bitirmeden hastasını bırakabilir. Ancak, bu gibi hallerde, diğer bir meslektaşın tedavi veya müdahalesine imkan verecek zamanı evvelden hesaplayarak hastayı vaktinde haberdar etmesi şarttır. Hastanın bırakılması halinde, hayatının tehlikeye düşmesi veya sıhhatinin zarara uğraması muhtemel ise, diğer meslektaş temin edilmedikçe hastayı terk edemez.

Hastayı bu suretle terkeden tabib veya dış tabibi, lüzum gördüğü veya hasta tarafından talep edildiği takdirde, tedavi zamanına ait müşahade notlarını verir.

Madde: 23- Güç doğumlarda tabib, anayı ve çocuğu kurtarmaya gayret eder. Bu gibi hallerde tabib, ailevi mülahazalara ve sair tesirlere kapılmaksızın, ilmin ve fennin icaplarını yerine getirir (1,3,9).

Konuyla İlgili Örnekler

"...Davacı avukatı; müvekkilinin miras bırakan, Saffet Tüzün'ün, kalp krizi geçirmesi üzerine kaldırıldığı Ankara Hastanesi nöbetçi doktorları olan davalılarını hastaya bakmamaları ve bakım işini birbirleri üzerine atmaları yüzünden geç kalınıp hastanın öldüğünü ileri sürerek, 3000 TL. manevi tazminat alınmasını istemiştir. Ankara Asliye 2. Hukuk Mahkemesi yapılan yargılama sonunda, dava, ceza dosyası ve tanık sözleriyle sabit olduğundan, takdir edilen 3000 lira manevi tazminatın davalı doktorlardan müteselsilen tahsiline karar vermiştir".

(Bu karar, Ygt. 4. Hukuk Dairesinin 9.11.1967 tarih ve 2548 E.8440 K. sayılı ilanı ile onanarak kesinleşmiştir).

"...Sinemada dahi olsa, hastane başhekiminin, yalnız kendi uzmanlık bölümü ile ilgili olan bir hastalığın muayene ve tedavisi için çağrılınca gitmek ve gereğini yapmakla görevli sayılması gerekir".

(Ygt. Ceza Genel Kurulu 9.1.1961 tarih ve 1 E. 1 K.) (3)

"...Bikri izale olunan kızı muayene etmeden rapor veren tabibin bu hareketi vazifeyi ihmal suçunu teşkil eder".

(Ygt. 4.Ceza Dairesi 17.6.1941 5182 E. 5097 K.) (2,3)

* Maddede anılan ağır para cezası 2790 sayılı yasa ile üç katına çıkarılmıştır.

"...S. Bakımevinde görevli Opt.Dr. F.A., Dr.S.Ç., Hemşire N.P. ve narkoz teknisyeni A.C.'in hasta S.Ö.'nün 15.8.1985 günü ameliyatı müteakip ağırlaşması sonucu hasta sahiplerinin imzaları karşılığı hastanın başka bir hastaneye sevkine müsaade ettiği ve hastanın sevk edildiği hastanede bilahere öldüğü, böylece hastanın başka bir hastaneye görülmesine müsaade edilmesi nedeniyle adı geçen sanıkların görevlerini ihmal ettikleri...(1)

Örneklerde görüldüğü gibi görevini ihmal ederek şikayete konu olan bir sağlık personeli yasalara ve meslektaşlarına karşı sorumlu

tutulmaktadır. Ancak kişinin kendi vicdanına karşı olan sorumluluğu çok daha önemlidir.

İnsan yaşam ve sağlığını korumayı amaç edinmiş doktor ve diğer sağlık mensupları görevlerini severek ve büyük bir özveri içerisinde yapmaktadırlar. Bu nedenle her meslekte rastlanan zayıf karakterli, görev bilinci sınırlı veya bilgi düzeyi yetersiz kişiler örnek alınarak genelleştirmelere gitmek, haksız eleştiriler yöneltmek büyük bir hata olur.

Dileğimiz, sayıları az da olsa böyle kişilerin hiç olmamasıdır.

KAYNAKLAR

1. Başağaoğlu, İ.: "Adliyeye İntikal Eden Tıp Deontolojisine Ait Vak'aların Hukuki ve Deontolojik Yönlerinin Değerlendirilmesi". (Yayınlanmamış Doktora Tezi. Cerrahpaşa Tıp Fak. 1988).
2. Dönmezer, S.: Özel Ceza Hukuku Dersleri. Fakülteler Matbaası, İstanbul, 1984, 142-147
3. Aşçıoğlu, Ç.: Doktorların Hukuki ve Cezai Sorumluluğu. Olgaç Matbaası, Ankara, 1982, 69, 135-137, 210-218.
4. Özek, Ç.: Tıbbi Müdahalelerden Doğan Sorumlulukla İlgili Genel Prensipler. *İst. Tıp Fak. Mecm.* 29: 160-170, 1967.
5. Aykaç, M.: Hekimlerin Cezai Sorumlulukları. *İst. Tıp Fak. Mecm.* 47: 791-796, 1984.
6. Bayraktar, K. Hekimin Tedavi Nedeniyle Cezai Sorumluluğu. Sermet Matbaası, İstanbul, 1972, 203-225.
7. Reisoğlu, S.: Hekimlerin Hukuki Sorumluluğu. Sorumluluk Hukukunda Yeni Gelişmeler V. Sempozyumu, 1-18, 1982.
8. Gözübüyük, A.P.: Türk Ceza Kanunu Açıklaması. Cilt III, Kazancı Hukuk Yayınları, İstanbul, 1976, 81-106, 166-173
9. Atabek, E.: Tıbbi Deontoloji Konuları. Yenilik Basımevi, İstanbul, 1983, 110-112, 201-210.
10. Giritli, İ.: Kamu Yönetimi Teşkilatı ve Personeli. Fak. Matbaası, İstanbul, 1979, 314-325.
11. Ekşioğlu, K.: Sözlüklü Türk Ceza Yasası. Yasa Yayınları, İstanbul, 1987, 106-111, 231.
12. Ekşioğlu, K.: Devlet Memurları Yasası. Zafer Matbaası, İstanbul, 1984, 90-95